

tunk meg. Az urnák általában I-I fogóbütyökkel díszítettek az edény átellenes oldalán. Az urnasírokban, melyek a BD időszakra keltezhetőek, az edényeken kívül más mellékletet nem találtunk.

Az urnasíroktól nyugatra magányosan került elő egy szintén a BD időszakra keltezhető szórt hamvas sír, déli részén egy bronzborotva, északi részén bronzkés és egy bronzkarperec töredéke került elő. A kalcinált csontok főleg a sír déli részén koncentráálódtak.

A telepobjektumok túlnyomó többsége a feltárt terület keleti felén helyezkedett el. A szemetesgödörökből bütyökkel díszített vállú bögrék, ujjbenyomkodással tagolt bordadíszes oldaltöredékek, hombárok képviselik a halomsíros kultúrát. K-Ny tájolású építményekre utalnak a cölöplyukak. Az előkerült kerámiaanyag alapján a telep is a BD időszakra tehető. Az azonos korú telep és temető között egy „leletmentes terület” alkotja a határt. Nagy valószínűséggel mind a temető, mind a telep déli irányban a Zala folyó felé tovább terjeszkedik.

HAVASI BÁLINT

429. Zalaegerszeg-Andráshida, Csár-mellék

(Zala megye) R, B

2004. szeptember 13. és október 8. között megelőző régészeti feltárást végeztünk a topográfiai terepbejárásokból régóta ismert Csár-mellék lelőhelyen, amely a Zsigerpatak és a Hidegkúti-dűlő vizenyős völgye között levő területen húzódik. A 2003. május 29. és június 17. között, az apátfai temetővel szemben levő területen végzett próbafeltárást négy objektumot hozott napvilágra, melyek a rézkori Proto-Boleráz horizonthoz voltak sorolhatóak.

Az ideai feltárást az út túloldalán, a temetőtől Ny-ra és D-re levő részen folyt. A területen a közeljövőben utat építenek. A lehumusztolt 2060 m²-es területen összesen huszonnégy régészeti objektum került napvilágra, elszórva, nagyjából egyenletes eloszlásban. Az átlagosan 1,5 m mélységű objektumok szinte mindegyike leletanyagban nagyon gazdagnak bizonyult. Az előkerült leletek egy része a késő rézkori badeni kultúrához, másik része a késő bronzkori urnamezős kultúrához sorolható. Egy különlegesen érdekes objektumot tártunk fel a rézkori kultúrából, mely nincs kizárva, hogy áldozati gödör lehetett. Erre utal a gödör aljáról, faszenes rétegből előkerült hat egész edényke, épségben maradt bögrék és mericék. Mindezek mellett előkerült néhány különleges bronzkori edénytöredék, mely feltehetőleg a Litzen kerámia kultúrájához sorolható.

A leletanyag a zalaegerszegi Göcseji Múzeum Régészeti gyűjteményébe került.

Munkatárs: Auer Angelika régésztechnikus.

KREITER ESZTER

430. Zalaegerszeg, Mesterföld I.

(Zala megye) U

2004. október 6-14. között folytattunk feltárást a lelő-

helyen. A tervezett vízvezeték nyomvonala a lelőhely DK-i részét érinti. Összesen 360 m²-t humusztoltunk le, ebből egy 150 m²-es területen hét újkőkori objektumot tártunk fel. Konkrétan két nagyobb objektum részletét, és 5 gödröt dokumentáltunk. Az egyik gödörből a DVK jellegzetes vonaldíszes töredéke került elő. A többi lelet is az újkőkori dunántúli vonaldíszes kerámia kultúra korszakába sorolható.

Feltárástunk igazolta, hogy a lelőhely Ny-i és K-i irányba is folytatódik. A nyomvonalba, és a vezeték védőtávolságába eső objektumokat feltártuk, dokumentáltuk.

A leletanyag a zalaegerszegi Göcseji Múzeum Régészeti gyűjteményébe került.

SZÁRAZ CSILLA

431. Zalakomár határa

(Zala megye) R, Ró, Kk, Kú

2004. március 29. és április 28. között ellenőrző terepbejárást végeztünk az M7 autópálya nyomvonalának Nagykanizsa és a Zala/Somogy megyehatár (187+485-209+300 km-sz.) közötti szakaszán. Az alábbi új lelőhelyeket regisztráltuk:

Alsócsalit-aljai-dűlő: Zalakomár központjától 2,4 km-re DK-re, a 6805 sz. műút ÉK-i oldalán, szántott dombtetőn és annak lejtőjén elszórtan, de egyenletesen találtunk őskori és késő középkori-kora újkori cserepeket. Kiterjedése 760×110 m.

Büdös-folyás Ny: A lelőhely Zalakomár központjától 3,5 km-re DNy-ra, Zalaszentjakab központjától 3,7 km-re ÉK-re található; jó része vizenyős rét. A Galamboki-vízfolyásból ágazó patakok által közrefogott területen rézkori (Balaton-Lasinja kultúra) és késő középkori-kora újkori cserepeket találtunk. A lelőhely kiterjedése 450×337 m, É-i felén koncentráálódtak a leletek.

Nyugati mező: Zalakomár központjától 3,5 km-re délre, a Büdös-folyástól K-re terül el. Intenzív lelőhely, sok rézkori és római kori cseréptöredéket találtunk. Kiterjedése 750×170 m. A mező egy másik pontján (Nyugati mező Kelet) egy lapos dombtetőn, nagy felületen kevés őskori cserepet találtunk. A lelőhely kiterjedése 720×290 m.

KVASSAY JUDIT – SZÁRAZ CSILLA

432. Zalaszentmária, Tátika-vár

(Zala megye) Kö

A várrom 2001 óta folyó régészeti kutatásának célja elsősorban a vár és a területén lévő épületek alaprajzi tisztázása, az egyes építési fázisok meghatározása, valamint a helyreállításhoz szükséges információk minél teljesebb körű felgyűjtése. A 2004. július 12. és október 29. között végzett kutatás a palota egyik földszinti, ún. „B” helyiségének, valamint a palota előtti belső udvar feltárást célozta.

A „B” helyiség teteje – a korábban feltárt, szomszédos „A” helyiséghez hasonlóan – boltíves kiképzé-

sű; a falakat bazaltból, a boltíveket tufából rakták. Megtisztítottuk az I. emeleten a boltozatot, melyet az omladék kb. 1,60 m vastagságban borított, de az É-i fal tövében, a boltív hajlatában a 2,20–2,40 m-t is elérte. A földszinti „B” helyiségnek sikerült feltárnunk az ajtó- és ablaknyílását. A tolóretesz ajtó nyílását a bélkövek helye, valamint a küszöbkő rajzolták ki. Az ablak – mely délre, a várudvarra nyílik – lőrészterű kiképzésű, alsó párkánya a helyiség belseje felé lejt. A párkányon és az ablaknyílás kétoldali felmenő falán még sikerült eredeti vakolatot feltárnunk. A palota épületét – így a „B” helyiséget is – közvetlenül a sziklás altalajra alapozták, oly módon, hogy a szikla egyenetlenségeit zúzott bazaltkövekkel töltötték ki. A „B” helyiség É-i oldalán – kihasználva a természetes adottságokat – a részben alapként szolgáló sziklát felhasználták a felmenő fal kialakításához is: gyakorlatilag a szikla vonalában, annak megmagasításaként rakták fel az É-i falat. A helyiség vakolt volt, a vakolat még most is nagyobb, összefüggő foltokat alkot. A sziklára festett 1876-os dátum mutatja, hogy a helyiség akkor még nem omlott be. Az omladék metszetében két omladékréteg különíthető el: a felső 19. századi, a vakolatba karcolt 1859-es dátum nyomán. Az első valószínűleg 17. századi, a vár felhagyásának idejéből.

Az udvar kutatása során feltártunk egy különálló kőépületet is, melyet a benne lévő kemencék száma és kiképzése alapján a vár konyhájaként azonosíthatunk. A konyhaépület délről a vár déli falához támaszkodik. A felmenő falak oly mértékig elpusztultak, hogy a bejáratát nem sikerült egyértelműen meghatározni, a K-i vagy a palota felőli É-i oldalon sejtjük azt. Döngölt padlóját többször megújították, három megújítást a helyiség teljes belső területén dokumentálhattunk. Egyértelmű bizonyítékokat találtunk arra, hogy a második megújítás alkalmával a helyiséget nagyjából a közepén egy vesszőfonású, cölöpszerkezetes válaszfalal két részre osztották. A harmadik megújítás alkalmával ezt a falat elbontották, a teljes épület újra egyetlen helyiségből áll. Összesen három tűzhelyet, ill. kályhát sikerült kisebb-nagyobb részleteiben megfigyelnünk: az egyik a konyha K-i részén állt, téglalapozású és tapasztott falú volt, a felépítmény teljes egészében elpusztult, csak az omladékát figyelhettük meg. A második tűzhelymelynek kéménye is volt – az épület D-i falához simult, részben ennek is téglából rakták az alapját, de nagyobb köveket is felhasználtak hozzá. A harmadik, a konyha Ny-i végén álló kemence helyét csak omladéka mutatta. A konyhaépületet az újkorban megbolygatták, ennek egyértelmű bizonyítéka két, egymásra nagyjából merőleges kutatóárok-szerű beásás, melyből 20. századi tárgyak kerültek elő. Valószínűleg ezzel hozható összefüggésbe az is, hogy az épületnek hiányzik a DNy-i sarka.

A konyhaépület külső falainak tisztázása közben, a palota Ny-i végétől a déli várfalig vezető folyosó végében, a várfalon kívül megtaláltuk a latrinát, en-

nek feltárására azonban ebben a szezonban nem került sor.

A vár udvarát két szelvényben kutattuk: ezekben a feltöltési rétegek két pusztulási horizontot mutatnak, melyek megegyeznek a „B” helyiségben megfigyelttel. Az udvar területén is zúzott bazaltkövekkel töltötték ki a sziklás altalaj egyenetlenségeit, így alakítva ki a hajdani járósíntet.

A leletanyag zömét kisebb kerámia-, fém-, csont- és kőtárgyak alkotják, köztük kerámiaedények, kályhaszemek- és csempék töredékei, vaseszközök, kések stb. Nagy fontosságúak a faragott kő építészeti elemek, pl. ajtóbélesek, ablakkeretek töredékei, melyek a vár épületeinek részleteiről árulkodnak. Kiemelkedő lelet egy szakállasbajszos férfifejet ábrázoló kőfaragvány, mely oszlopfőt, ajtókeretet vagy kandallópárkányt díszíthetett.

Munkatárs: P. Barna Judit.

VÁNDOR LÁSZLÓ

433. Zalaszentiván, Kisfaludi-hegy

(Zala megye) B, V

2004. október 18. és november 19. között folytattunk feltárást a lelőhelyen. A tervezett vízvezeték nyomvonalának eddig átkutatott felülete teljes egészében régészeti objektumokkal és rétegekkel fedett. A leletek zöme a késő bronzkorból való.

A vízvezeték nyomvonala É-D-i irányban vágja át a földvár belsejét és a sáncokat. A kutatást először a földvár belsejében, D-ről É-felé haladva kezdtük meg. Kb. 30 cm mélyen megjelentek a leletek, majd az objektumok foltjai. Az idén összesen 235 m²-t tártunk fel, 100 m-t haladtunk, átlagosan 2,2 m szélességben dolgoztunk, 5 m hosszú szelvényeket alakítottunk ki, 113 objektumot dokumentáltunk. A vízvezeték nyomvonala megegyezik a földváron átvezető földút nyomvonalával, aminek tetejére kavicsot hordtak, ezáltal a felső 30 cm már eleve bolygatott volt. Ez alatt 1–3 ásónyom mély fekete, leletekben gazdag régészeti kultúrrétegre bukkanunk, ennek leásása után körvonalazódtak a sárgásbarna altalajban az objektumok foltjai. Gödröket, cölöplyukakat tártunk fel. A leletek között sok volt az orsógomb, a nehezék, rengeteg kerámiatöredék került elő. A kerámiaanyag zöme a késő bronzkori urnamezős kultúrába sorolható, ugyanakkor a leletes rétegekben és néhány objektumban a késő bronzkor-kora vaskor határára, már a kora vaskorra datálható töredékeket is találtunk. A feltáráson rengeteg terméskő- és homokkő-darabot, bronzsalakot gyűjtöttünk. Viszonylag kevés a fémlelet, néhány apró bronztöredék mellett két vaskést, egy fibula kisebb darabját találtuk meg. Kiemelkedő az állatcsontanyag, több nagy agancstöredék is előkerült. Egy nagyméretű gödör alján egy teljes lóvázat bontottunk ki.

A leletanyag a zalaegerszegi Göcseji Múzeum Régészeti gyűjteményébe került.

SZÁRAZ CSILLA